

EŞİT KÖŞE

Havva Neslihan Kıray

Aklın Sesli Harfleri

Jeodergi ve Eşit Köşemizin değerli okur-yazarları, yazıma başlamadan hemen önce 2021'in son günlerinde kaleme aldığım lakin yeni yılın ilk günlerinde sizlere sunulacak bu köşeden özet bir merhaba diyerek başlamak istedim. Mavi gezegenimizin güneşin etrafındaki yörüngesini bir kez daha tamamlamasına, gezegen sakinleri olarak yine-yeniden dahil ve şahit olduk. Her yıl kadar ama sevinç verici, ama üzücü pek çok olaylar dizisi ile değişen dünya düzenine adapte olmak için evlere kapandık, sevdiklerimiz için sevdiklerimizden uzak durduk, panelleri-kurultayları-toplantıları geçen yıl da olduğu gibi kameraların ardında gerçekleştirdik. Kimileri için ilklerin yaşandığı, kimileri için sonların yaşandığı bir yıl oldu.

Şöyle bir göz gezdirdim neleri arkamızda bırakıyoruz bu yıl; Boğaziçi Üniversitesi protestoları, dünyanın belli bölgelerinde kongre binalarının a-normal basılmaları, tüm dünyada koronavirüs salgınının mutasyonları ve önlem çabaları, günler aylar süren ama söndürülemeyen ciğerlerimizi yakan yangınlar, yüreklerimizi burkan kadın-erkek-çocuk ayırt etmeksizin bazen ani bazen haince planlı kayıplar, tam kapanmalar bazı ilginç sezonluk açılmalar, sorumsuz sorumlulukların ya da sorumluların kararları sonucu ortaya çıkan sel felaketleri, kadına yönelik şiddetin her geçen gün hızla arttığı yetmezmiş gibi farklı yayın organları arayıcılığı ile normalleştirilmeye çalışıldığı günlerde İstanbul Sözleşmesi'nden çıkılması, gel-git düzlüğünü aratmayan ekonomimiz ve diğerleri...

Listeyi sayfalarca uzatmak olası lakin hiç mi iyi gelişmeler kaydedilmedi? Uluslararası şampiyonluklar, birincilikler, bilimsel keşifler, Kozmos için küçük bizler için büyük uzayda atılan yeni adımlar, gelişen teknoloji ile yeni devrimler yaratacak icatlar, bazı felaketlerde tek beden olup yürekleri

ısıtan görüntüler... Her ne kadar alışlagelmiş olsa da bir o kadar tuhaf olan aynı gezegeni paylaşan ve genellikle genetik farklılığı 0.01 den çok daha az olan iki Homo sapiensin 0.99 benzerlik oranı ile olağan üstü farklılıkları. Muhtemelen her birimiz için farklıdır 2021 ama iyi ama kötü 2000'ler 90'lar, 60'lar... Kozmos'un parçası olup mikro-makro benzerlikler bütününde döngüden nasibini almayan hiçbir madde bilmiyorum. Sanırım yazımın ana konusunu bir önceki cümleyi doğa ve canlılık (başta türüm) üzerine açmak oluşturacak.

“Doğayı yorumlamak için, onun sessiz harflerine aklın sesli harflerini eklemek gerekir.”

Johann Georg Hamann

AKLIN SESLİ HARFLERİ

Sınıflandırmayı oldukça faydalı bulurum, bilimde, ticarete insan icadı tüm sektör ve türevlerinde. Lakin söz konusu günlük yaşama geldiğinde sınıflandırma, etiketlemekten bir adım öteye gidebilmiş midir bilmem. Dünyanın farklı bölgelerine uzanmaya gerek yok, aynı dili konuşurken bile birbirimize bir şeyler anlatma gayesine girdiysek mecbur kalıyoruz sınıflamalara, isimlendirmelere, etiketlere... Ama bunu çok fazla alışkanlık haline getirmişsek şayet, -şucu -bucu oluyoruz. Mesela sadece birkaç rengi yakıştığını düşündüklerinden bir araya getirdikleri için anlamadan dinlemeden insanların taşlandıklarını biliyoruz, görüyoruz, şaşkınlıkla izliyoruz. Hoş... Bir amaca bile hizmet etse, hangi canlının sadece düşüncesi yahut bireysel tercihleri için bir diğerinin canına kast etme hakkı var? Lakin burası Dünya... Üretimi-tüketimi yalnızca birkaç günlüğüne azaltınca yani beşerî faktörü filtreleyince içinde Sapiens yoksa “cennet burası mıdır?” sorusunu sorduran o yer. Sapiens yerleşik hayata

geçti geçeli mi durumlar böyledir? Bugün bazı kurlsız-lidersiz yaşayan kabilelerin ferahlıklarını gördükçe sorgularım bunu. Sapiensin her daim frenlenme ihtiyacı var mıdır? Bizi bu hale getiren adına modern dünya koyduğumuz beton yığınları içerisinde daha fazla beton yığını ve türevlerine sahip olma güdüsü ile her geçen gün doğaya olan uzaklığımızın artışının bedeli midir yoksa?

Coğrafya kader midir bilmem ama jeolojinin canlılar üzerinde biyolojik olduğu kadar psikolojik etkilerinin de olduğunu düşünenlerdenim. Doğal bir jeoloji laboratuvarı statüsünde görülecek derecede çeşitli jeolojik unsurlara sahip ülkemizde, bu çeşitliliğe eşlik edencesine bir o kadarda farklı ideolojiler topluluğu haline geldik. Tarih boyunca 4 büyük uygarlığa ev sahipliği yapan, henüz yeni olarak akdedilen ve hala anlam arayışlarına cevap olarak gösterilen dünyanın en eski yapılarından biri olan Göbekli tepeyi sınırları içinde bulunduran, iki kıtayı birleştirme özelliğine sahip yegâne yer olan ülkemizde algılarımız, kavramlarımız, haklarımız birbirine girift bir hal aldı. Bugün bu ülkede kadın olmak... Erkek olmak... Çocuk olmak... Hayvan

olmak... Başlıkları altında tüyleri diken diken edecek ve bu olaylara sebep olup akabinde ellerini kollarını sallayarak hayatlarına devam edenlerin listesini tutmaya kalksak işin içinden çıkabilir miyiz onu da bilmiyorum. Ama bildiğim bir şey var ki bizi bu hale getiren kendi doğamızdan ve doğadan uzak yaşamlarımız. Doğanın yaratım gücünün ne denli yüksek olduğunu bilip, yok ediş gücünün ne denli sert olacağını (çoğu kez sınanmış olmamıza rağmen) unutuşlarımız. Türümüzü sınıflarken bile düşünen bilge insan deyişlerimizin altında, fikrimizin aksini savunanı ötekileştirip aşağılayışlarımız. Kendini gezegen ile yetinmeyip Kozmos'un efendisi ilan eden, kendi türüne zalimce davranmakta ufacak çekinmeyen sapiens, yaşama-cana neler eder öyle değil mi?

Kozmos'un neresinde olduğuma dair literatürdeki her an değişebilir bilgiler dışında hiçbir fikrim yok. Buralar Kozmos'un en derinleri mi? Yoksa gösterişe çıkan bir eda ile yüzeylenen kesimleri miydi? Bilim ve teknolojik gelişmeler için evet ama anlam arayışlarımız için bilmem kaç ışık yolu uzaklıklardaki sistemlere gitmemize gerek yok. Her birimizin derinlerinde henüz keşfedilmemiş

o kadar büyük zenginlikler var ki, üstelik yolculuğa başlamadan önce ne bir hızlı trene ne bir mekiğe ihtiyacımız var. Harflerin ve kelimelerin milyonlarca farklı kombinasyonlarını bir araya getirerek bunu anlatmak mümkün lakin her birimizin bir o kadar iyi bildiği, bazılarımızın bilmezden geldiği o adımla başlıyor her şey. Kısacası kendimizle... Her yolculuğun başladığı, devam ettiği ve belki son bulduğu ilk durak. Son demişken, ben doğada sonu gelmiş hiçbir olgu bilmiyorum. Tekrar tekrar dönüşüyoruz... Her son yeni bir başlangıcın ve her başlangıç yeni bir sonun bir parçası değil mi?

Ben kişisel evrenimi yerbilimlerinden önce ve sonra olarakayırıyorum. Bireyselliğim de yazının keşfi gibi bir şey. Yerbilimleri gözlüğüm gözümde, aklımın sesli harflerini her geçen gün daha iyi tanıyarak doğayı tanımlamaya ve anlamaya gayret ediyorum. Adına mesleki deformasyon mu denir bilmem ama, günlük yaşamımda da çıkaramıyorum o gözlükleri... Uçakları, araçları ve daha nice icatları doğayı izleyerek gerçekleştirdiğimizdendir belki de. Ne ana kayanın bağrından koparılmak, ne bir yerden bilmediğim başka bir yere belirli ajanlarla taşınmak, nede taşınırken küçülmek pahasına çarpa çarpa arınmak sivri köşelerimden korkutmaz beni. Beni korkutan tek şey kendi döngümü yaşarken başka canları bazen bilinçsizce, bazen çaresizce, bazen fark etmeden acıtmış olmaktan başka bir şey olamaz. Yeni ortamlarda çökelmek, basınç ve sıcaklık altında başkalaşmak ve akabinde karışmak o sımsıcak astenosfere bilerek yine yeniden bambaşka bir formda yüzeyleneceğimi yolculuğumuzun özeti gibi... Neresine bakarsam bakayım bu evrenin, dönüşüyoruz her bir tanemiz. Doğuyoruz, büyüyoruz, ölüyor ve karışıyoruz o şahane Kozmos'a... Karbon gibi, su gibi, kayaç gibi, bildiğimiz her şey gibi...

Her birimizin kendi hayatlarından da bileceği gibi, kendimize olan dürüstlüğümüzü çok değil biraz arttırdığımızda, hedonik zevklerle nelere imza attığımızı görmemiz çokta zaman almıyor aslında. Gözlerimizi dünyaya ve olanlara kapalı demiyorum asla, lakin başımıza gelen olaylarda her şeyden önce kendimize bakmayı öğrenebilmemizin ne kadar mümkün ve kıymetli olduğunu sorguluyorum yalnızca. Bir sinirbilimcinin "Hatalar yapmanın öğrenmenin en temel yollarından biri olduğunu, zira beynimizin doğuştan gelen hata düzeltme mekanizması sayesinde hatalardan yola çıkarak doğru yöneme ve yola dair paha biçilmez deneyimler ürettiğini" dinlemiştim. Dilerim ki tekrarlanmayan hatalar ile paha biçilmez deneyimlerimiz olsun her birimizin. Dilerim ki, özellikle yerbilimciler olarak, jeolojik zaman cetvelinde

ve Kozmos'un toz zerreciği etmeyecek gezegenimizde ne ufak yer tuttuğumuzu unutmadan atılsın her adımımız.

❖ Yol bu kadar kompleks hale bizler tarafından getirilmiş iken hatalı hatasız gözetmeksizin, ömrün kısalığı ve sevdiğimizimizin önemi göz önünde bulundurularak "özümlü erdemini" ve sıfır maliyetle dünyanın en karlı yatırımlarını sağlayan "teşekkürü" insan hayatında daha fazla görebilme ve duyabilme,

❖ Sevgi, adalet, sağlık ve huzur dolu...

❖ Ama her şeyden önce kendimize bakmayı unutmadan geçecek bir yıl olması dileklerimizle,

Sevgi ve saygılarımla,